

Актуальність Володимирівського Хрещення
Русі-України **Стор. 3**

З Катехизму УГКЦ **Стор. 5**

«Мати-Церква хоче сьогодні стати поруч із кожною
молодою людиною, щоб іти разом», – Глава УГКЦ
під час проголошення Катехизму для молоді **Стор. 6**

Короткі **Стор. 6**

Запали, рідненька, на могилці свічку і залиш для татка
місце у душі... **Стор. 8**

«Плекати і передавати дітям духовні скарби, принесені
з Батьківщини» **Стор. 9**

Віртуальний гість на церковному празнику
у Франкфурті-на-Майні **Стор. 10**

Папа обрав його собі за диякона, а Цісар, послухавши,
збудував Львівську семінарію **Стор. 11**

Перший візит нового Апостольського екзарха та
дияконські свячення в Східній колегії Айхштетту
Стор. 14

«Ми спростуємо міф, що незалежність Україні дісталася
просто так» **Стор. 15**

Ступити на дорогу братерства (19) **Стор. 18**

Польща не може забезпечити цілісність та непорушність
українських поховань **Стор. 19**

Присмерки Риму **Стор. 20**

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

У НІМЕЧЧИНІ ВІДНОВЛЕНО ТРАДИЦІЙНЕ ПАЛОМНИЦТВО УКРАЇНЦІВ ДО БЛАЖЕННОЇ ЕДІГНИ В м. ПУХ

Третього липня 2021 року, після вимушеної торішньої перерви, пов'язаної з карантинном, відновлено традиційне паломництво українців до містечка Пух, що неподалік від Мюнхена.

Саме там вшановується блаженна Едігна – дочка Анни Ярославни, внучка Ярослава Мудрого, яка проводила подвижницьке аскетичне життя в Баварії і тут завершила свій християнський подвиг, а 1600 року була проголошена блаженною Католицької Церкви.

Паломництво очолив Апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині і Скандинавії владика Богдан Дзюрах. Із ним співслужили владика Петро Крик, виступивши екзарх, а також отці з катедрального храму в Мюнхені. Також на молитві в храмі були сестри служебниці та паломники, яких, з огляду на карантинні обмеження, не могло прибути багато.

«Цим нинішнім паломництвом до блаженної Едігни ми торкаємося нашої минувшини, передовсім християнської історії нашого народу, яка сягає коренями у глибину століть аж до княжих часів; до європейської історії нашого народу,

бо блаженна Едігна, подібно як і її мати Анна Ярославна, самим своїм буттям виявляє приналежність нашого народу до європейської культури та історії, але передовсім ми доторкаємося нині до історії святості, яку нам об'являє наша блаженна», – зазначив на початку своєї проповіді владика Богдан Дзюрах.

Відтак єпископ звернув увагу на духовний аспект подвижництва блаженної Едігни, зокрема на її радикалізм у вірі та жертвність у любові, якою вона служила місцевим людям.

Зокрема, за словами проповідника, у нашому житті є багато важливих справ і осіб: важлива є родина, важливі друзі, важлива праця, важливе здоров'я, важливий кар'єрний ріст і ще багато чого іншого. І ось люди схильні і Бога ставити поміж ці важливі речі та особи. «І в цьому полягає велика помилка і небезпека для духовного життя. Бо Бог не є важливий, Він є найважливіший! Бог не може бути поміж іншими важливими речами чи особами, Бог мусить бути понад ними, Він може бути тільки на першому місці. "Коли Бог на першому місці, – все є на своїх місцях", – казав св. Августин. Якщо ж людина ставить Бога на той самий рівень, що й інші важливі справи і особи, або, ще гірше, якщо ставить щось чи когось на місце Бога, тоді в її житті все летить шкереберть, починаються проблеми, дезорієнтація, загублення», – мовив архиєрей. Таким чином, блаженна Едігна вчить нас цієї відданості Богові своїм богопосвяченим життям.

Другим уроком, який ми можемо винести із подвижницького життя блаженної, є її жертвність у любові. «Вона дослівно "сходить з п'єдесталу", приймаючи постать слугині, з єдиною метою, – на взір Христа послужити своїм ближнім. При цьому вона служить зовсім не відомим до того часу людям: мешканцям Баварського краю, убогим, простолюдям, серед яких оселяється, щоб розділити з ними їхню убогість і збагатити їх своїм багатством віри, мудрості, любові. Бо справжня любов не ділить людей на "своїх" і "чужих", справжня любов, на відміну від егоїзму і політичного опортунізму, не зводить мурів і не ставить бар'єрів, а навпаки, долає всі бар'єри і кордони, керуючись єдиним прагненням – творити добро, лікувати рани, пробуджувати у серцях надію. І саме це робила наша блаженна, піклуючись про вбогих, молячись за знедолених, навчаючи дітей і молодь, лікуючи недужих і навіть домашніх тварин, – настільки всеохопною була її любов!» – сказав Апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині та країнах Скандинавії.

Водночас, як внучка київського князя Ярослава Мудрого, яка виростала у французькому королівському дворі, а свій подвижницький шлях закінчила на баварській землі, блаженна Едігна є символом єдності у Вселенській Церкві і в єдиній родині європейських народів.

На це Апостольський екзарх звернув увагу в другій частині проповіді, коли звертався німецькою мовою до очільниці місцевої християнської Асоціації блаженної Едігни пані Едігни Келлерманн. «Я б радше сказав, що вона не перебуває між народами і Церквами, – вона належить до обох духовних і культурних світів, поєднує їх у власній особі і таким чином виражає вселенськість Христової Церкви, особливою характерною ознакою якої є єдність у різноманітності. Подібно до дерева, яке запускає своє коріння глибоко в землю, щоб відтак вгорі над землею принести плід, блаженна Едігна рівно ж мала своє духовне коріння у вірі її прабабків з Київської Русі, а відтак принесла щедрі плоди святості тут, у Баварії», – підкреслив архиєрей.

Після Літургії до присутніх зі словом подяки і прощання звернувся владика Петро Крик, який побажав, щоб вшанування блаженної Едігни розвивалося.

Насамкінець владика Богдан посвятив і передав для Асоціації блаженної Едігни ікону, яка представляє три важливі святі постаті для екзархату: Пресвяту Богородицю, покрову якої посвячений катедральний храм, блаженного Петра Вергуна та блаженну Едігну. «Ця ікона є виразом вдячності за довгорічну співпрацю і глибокі зв'язки українців-католиків нашого екзархату з громадою м. Пух та з Асоціацією блаженної Едігни» – сказано в дарчій грамоті.

Наприкінці святкування присутні отримали з рук вислуженого екзарха владика Петра Крика благословення мощами блаженної Едігни, а відтак зробили пам'ятні фото надворі біля стародавньої липи, у місці біля нинішнього храму, де, за переказом, подвизалася блаженна Едігна.

Преслужба Апостольського екзархату в Німеччині та країнах Скандинавії

▲
Пам'ятник Святому Володимирові Великому – співтворцеві християнської Європи у Гданську, з 2015 року він свідчить про живу присутність Хрестителя Київської Русі в духовному житті українців. Це другий пам'ятник за межами України у Європі (після пам'ятника в Лондоні). Світлина: Григорій Сподарик

АКТУАЛЬНІСТЬ ВОЛОДИМИРОВОГО ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

«Уподобився Ти купцеві, що шукає цінної перли, славновладний Володимире, що сидиш на високому престолі матері городів – богобереженого Києва. Досліджуючи і посилаючи до царського городу, щоб пізнати православну віру, знайшов Ти неоціненний жемчуг – Христа, що вибрав Тебе, як другого Павла, і отряс сліпоту у святій купелі, разом душевну і тілесну. Тому празнуємо Твоє успення ми, люди твої. Моли, щоб спаслися душі наші».

(Тропар св. Володимира)

Прочитані тільки слова тропару (гімну в честь святого) зрівняного апостолам Святого Володимира Великого прославляють завзяття, з яким Хреститель Київської Русі шукав скарб – Царство Боже і дар спасіння, порівнюючи його з відомою з Євангелії Матея постаттю покупця, що шукає дорогоцінні перлини, який, знайшовши цю виняткову, продає все, щоб купити найціннішу.

Київський князь до хрещення веде життя типове для язичницьких князів свого часу, повне злочинів, далеке від християнського ідеалу. Проте, справжня зустріч з Ісусом Христом викликає внутрішню трансформацію князя і його визнання ним найвищою цінністю дарованого Христом спасіння.

Після отримання дару любові Христової, князь Володимир не вагається, щоб дати його іншим. У 988 році настає хрещення Русі. Сила чуда внутрішнього перетворення князя є причиною, яка змінила його життя, а й також життя нації, над якою володіє, і змінює спосіб і правила володіння країною.

Поступає розширення і зміцнення держави, підвищення авторитету і приєднання на рівних підставах до групи європейських країн. Успішні походи Князя Володимира змінюють кордони князівства, які простягаються від Фінської затоки до Азовського моря і гирла річки Ками до Карпат.

Для отримання повної картини постаті Св. Володимира Великого потрібно декілька речень присвятити його діяльності після прийняття християнської віри. Повністю змінюючи свою вдачу, він починає доглядати за бідними, хворими та голодними, надаючи їм потрібну допомогу при дворі. Київська Русь є єдиною країною, в той час, в якій скасовано смертну кару. Відомо про те, що людям, які намагалися впливати на відновлення смертної кари він відповів: «Боюся гріха».

Він був покровителем і організатором Церкви. Побудував багато храмів, у тому числі, в Києві – Святого Василя, собор Богородиці, так звану Десятинну церкву, а також під час його правління в Києві вбудовано перші камені церкви Божої Мудрості.

Він вносить свій вклад у розвиток літератури, культури й освіти, турбуючись тим, що незважаючи на приплив візантійської культури, культура Русі зберігає свою ідентичність. Прийняття хрещення

Світлина: Claus-Joachim Dickow

з Візантії пов'язало обидві країни особливим чином, але Володар Київської Русі не обмежує своїх відносин і в своїй дипломатичній геніальності підтримує контакти як з Візантією, так і з Римом.

Він провів ефективно адміністративно-територіальні і військові реформи. 35 років правління докорінно змінили обличчя Київської Русі – владу переймав у той час, коли країна була повна внутрішніх і зовнішніх труднощів, і залишив після себе сильну, процвітаючу державу. Дбайлива вдача князя, особливо з точки зору на благо свого народу, спричинилась у тому, що в знак подяки був названий «Ясним Сонечком».

” Для нас сьогодні св. Володимир Великий – це символ і програма. Ця програма зобов'язує нас до мужньої боротьби за Володимирову віру на теренах його колишньої держави.

Після смерті київського князя (+15 липня 1015) його культ швидко поширився серед людей, і, незважаючи на супротивників, записи в літописах святого Володимира свідчать про те, що канонізація сталася поміж 1250 і 1263 роками. Святий Володимир Великий шанується як в Західній, так і Східній Церквах, має своє особливе місце в пам'яті українського народу.

Перший пам'ятник святому Володимирові зведений в річницю дня його народження 1853 року в Києві на Дніпрі, черговий – у річницю Хрещення Київської Русі в 1988 році в Лондоні. За межами України пам'ятники Князеві з'явилися в Канаді (Торонто), Австралії (Брісбен), Аргентині (Буенос-Айрес).

У 2015 році Гданськ став місцем вшанування Володимира Великого у зв'язку з річницею 1000-річчя від дня смерті потужного правителя й князя Київської Русі, який прийняв ім'я хрещення Василь – що означає «Імператор», побудувавши бронзову статую хрестителя Руси-України. Ініціатором спорудження пам'ятника, який був виготовлений українським художником з Чернігова Геннадієм Єршовим, є парох греко-католицької парафії в Гданську, отець мітрат Йосиф Улицький. Пам'ятник був відкритий і посвячений єпископом Вроцлавсько-Гданської Єпархії Володимиром Ющакком ЧСВВ 23 травня 2015 р.

«Тому-то в часах, коли ще існувала повна єдність між Римською Церквою і Константинопільською, Київська Церква зродилась в контексті духовної єдності з тими Церквами і з сусідніми європейськими Церквами, створюючи з ними єдину Христову Церкву. Володимир включив Київ до багатой будівлі вселенської Церкви, зберігаючи традицію Сходу та почуття власної самотності свого народу». *Magnum Baptismi Donum* [Великий дар Хрещення] Іван Павло II, 1979 р.

Особливо варто відзначити, що завдяки Св. Володимирові Київська Русь, шляхом прийняття Хрещення в 988 р., стала невід'ємною частиною християнської та європейської цивілізації, стала частиною ще нерозділеної Вселенської Церкви, дихаючи, за словами св. Іоанна Павла II, «двома легенями, Сходу і Заходу».

Гданськ – місто «Солідарності», місто мирної боротьби за свободу і людську гідність та гідність нації – стало місцем, де почався процес розпаду комунізму і «залізної завіси», подолання розколу континенту, а також процес відновлення спільної, демократичної Європи. Тому можна зробити висновок, що Гданськ повністю заслуговує на те, щоб Св. Володимир Великий був його «почесним громадянином» у вигляді пам'ятника в центрі міста, на площі перед візантійсько-українською церквою, неподалік від Європейського центру Солідарності.

Ще раз слід підкреслити, що найбільш важливий внесок Св. Володимира (маючи на увазі, що все це Божа благодать) – це, без сумніву, прийняття хрещення Київською Руссю, а також прийняття хрещення самим Володимиром, його навернення і радикальна євангельська трансформація. З таким ставленням Св. Володимира народ Руси-України, а через нього і весь європейський Схід отримав, за висловом св. Іоана Павла II, – «Великий дар Хрещення» – "Magnum Baptismi Donum".

Гданський пам'ятник Святому Володимирові Великому, саме цю правду про велику ласку таїнства хрещення висловлює в образотворчий спосіб. Це жест піднятих рук статуї Св. Володимира, що в одній руці тримає хрест, який пожертує як знак примирення з Богом, а в другій пожертує церкву як символ Церкви Христової, яка є знаком примирення між людьми й народами. Тому художня ідея пам'ятника Хрестителю Київської Русі містить в собі синтез цих двох вимірів людського існування: по вертикалі і по горизонталі.

Повертаючись до постаті Святого Володимира Великого потрібно рішуче підкреслити його актуальність і сьогоденність. Він з'являється в житті і діяльності як той, що поєднує, об'єднує, який має тенденцію до синтезу.

Святий Володимир Хреститель Русі-України поєднує Схід і Захід, намагається поєднати ставлення мирянина, політика, державного діяча зі ставленням справді християнським, євангельським, місійним. Хочє зробити синтез і інтеграцію важливих культурних цінностей дохристиянської Київської Русі в систему цінностей християнської культури, роблячи свого роду «хрещення».

І сьогодні, в час живого екуменізму, особа Хрестителя Київської Русі є тою, яка з'єднує і об'єднує християн різних Церков, віросповідань і конфесій, усіх, хто визнає таїнство Хрещення і віру в Трійці Єдиного Бога.

Підводячи підсумок можна сміливо сказати, що Св. Володимир Великий, названий Східною Церквою «рівноапостольним», має всі підстави, щоб бути визнаним як покровитель християнської Європи, таким чином вступивши до лав нинішніх заступників Європи, оголошених Папою Іоанном Павлом II, як Святий Бенедикт з Нурсії, святі Кирило і Мефодій, свята Тереза-Бенедикта від Хреста (Едіта Штайн), Свята Катерина Сієнська і Св. Бригіда Шведська.

Святий Володимир Великий – князь-суверен великої держави Русі-України, після чудесного навернення (схожого на навернення святого Апостола Павла) став справжнім християнином, який жадібно наповнив послання Євангелія в особисте та сімейне, громадське й політичне життя, в діяльність церковну.

Отець Іреней Назарко ЧСВВ у своїй книзі Святий Володимир Великий, намагаючись зрозуміти феномен особи князя Володимира говорить: «Немає сумніву, що Володимир – це людина велика, одна з найбільших, яку висунуло життя на горизонті нашої історії. На тлі його доби його особистість променіє дійсно ясно і величаво». «Тому історія, така вередлива в оцінці заслуг і скупа в роздаванні титулів, надала йому назву «Великий», спільну з дуже нечисленими, і притім дуже заслуженими особистостями». «Безперечно, велику роль відігравали тут природні здібності Володимира. Широкий горизонт думки, що охоплював усі потреби великої імперії і молоді Церкви, що належно зрозумів далекосяжне значення християнства не тільки для внутрішньої політики Русі та її культурного розвитку, але й для міжнародного її становища і рівно-

правности в колі європейських країн – все це вказує на геніальність Володимира»[1].

Хрещення Київської Русі-України є найбільш важливим рішенням Володимира Великого. Папа Іоанн Павло II під час свого перебування 2001 року в Україні, посилаючись на цю подію говорить так: «З хрещенням князя Володимира й народу Русі, у 988 році на берегах Дніпра почалось зародження віри і християнського життя. Потім звідси Євангеліє дійшло до різних народів, що проживали у східній частині європейського континенту. [...] З цієї події почала значно поширюватись місійна діяльність: "на Захід аж до Карпатських гір, від берегів Дніпра аж до Новгороду, і від берегів Волги... до берегів Тихого океану і ще далі"[2]». «[...] Дніпро став майже "Йорданом України", а столиця Київ "новим Єрусалимом", матір'ю слов'янського християнства Східної Європи»[3].

Поширення християнства з Києва на всіх східних слов'ян стало основою визнання Св. Володимира Великого рівного апостолам Христовим.

Хрещення сприяло об'єднанню підкорених племен вже не силою меча, а силою з набагато глибшим виміром – духовним. Через хрещення Київська Русь вступила в християнську Європу і стала її повноправним членом вже 1000 років тому.

Спадають на думку слова вже процитованого вище отця І. Назарка, і хоча вони адресовані до української нації, тепер мають універсальний вимір: «Для нас сьогодні св. Володимир Великий – це символ і програма. Ця програма зобов'язує нас до мужньої боротьби за Володимирову віру на теренах його колишньої держави. Для будівничих українського державництва Володимир – теж програма. Вона їх зобов'язує будувати державу на тих основах, які заклав Володимир Великий, тобто на основах християнства. Тільки християнська Україна буде сильною й довготривалою». Сьогодні, дивлячись на останні події, може і треба також сказати: тільки християнська Європа буде сильною і тривалою.

о. мітрат Йосиф Улицький. Текст (скорочений)

[з інтернетсторінки греко-католицької парафії у Гданську](#)

[1] Отець І. Назарко, Св. Володимир Великий, Жовква.

[2] Проповідь Йоана Павла II, 24 червня 2001 р.

[3] Проповідь Йоана Павла II, 25 червня 2001 р.

З Катехизму УГКЦ

У словах «нехай святиться ім'я Твоє» ми сповідуємо, що святість належить єдиному Богові. Одночасно просимо, щоб, освячені Хрещенням, ми стали причасниками Божої святості і «були святі й бездоганні перед Ним у любові» (Еф. 1, 4), так щоб нашою молитвою і праведним життям святилося Боже Ім'я між людьми (пор. Мт. 5, 16) і в усьому творінні. У проханні «нехай прийде Царство Твоє» просимо, щоб Божа благодать, що у нас (пор. Лк. 17, 21), зростала і множилася по всьому світу. Це прохання, як і «Марана та» – «Прийди, Господи», – звернене до остаточного приходу царства Божого, водночас уже вислухане: це Царство явлене в Євхаристії і діє у новому житті християн за заповідями блаженств. (677)

«МАТИ-ЦЕРКВА ХОЧЕ СЬОГОДНІ СТАТИ ПОРУЧ ІЗ КОЖНОЮ МОЛОДОЮ ЛЮДИНОЮ, ЩОБ ІТИ РАЗОМ», – ГЛАВА УГКЦ ПІД ЧАС ПРОГОЛОШЕННЯ КАТЕХИЗМУ ДЛЯ МОЛОДІ

Перше слово Катехизму – «ми», не «я», «ти», «він», «вона», а «ми», як Божий народ і Христова Церква, ідемо разом із Христом. На цьому наголосив Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав під час проголошення Катехизму для молоді «Ми йдемо з Христом». Урочисте проголошення відбулося 28 червня 2021 року у конференц-залі Львівської духовної семінарії Святого Духа.

«Сповідую вам велику радість – маємо Катехизм для молоді «Ми йдемо з Христом». Це унікальна радісна вістка для України і світу, зокрема для нашої молоді», – такими словами розпочав проголошення молодіжного Катехизму Предстоятель УГКЦ.

Блаженніший Святослав наголосив на великій радості від можливості бути разом і передати дуже важливий інструмент для проголошення Божого слова, для навчання правд християнської віри нашій молоді. «Проголосити Катехизм, над яким наша Церква працювала впродовж восьми років, для мене велика радість і честь», – підкреслив Отець і Глава Церкви та пригадав подію урочистого проголошення Катехизму «Христос – наша Пасха».

Глава Церкви розповів, що вже тоді, десять років тому, виникла потреба написання окремого Катехизму для молоді, над яким тривала копітка праця восьми років. За його словами, написання текстів передувало етапу слухання сучасної молоді з культурою есею, твітера чи тік-току і цей момент слухання ґрунтувався на серії зустрічей.

Загалом над Катехизмом працювала Патріарша катехитична комісія та Комісія УГКЦ у справах молоді. «Це як зустріч холодного і теплого. Важливо було стежити, щоб не стало літеплим. Катехитична комісія дбала, щоб Катехизм передав цілісну віру Церкви, а молодіжна – щоб Катехизм був сучасним, справді молодіжним», – пояснив він.

Глава Церкви розповів, що сам Катехизм є немовби путівником мандрівника, а спосіб передачі живої віри автори знайшли у Євангелії, зокрема в євангельському уривку подорожі Христа зі своїми учнями до Емаусу.

УКРАЇНСЬКОМУ БІБЛІЙНОМУ ТОВАРИСТВУ 30 РОКІВ

В Будинку вечерних, що у Львові, вшанували 30-річчя Українського Біблійного товариства. За цей період Товариство вида-

ло і розповсюдило 13 млн. примірників Святого Письма. Вагомий внесок належить перекладачу Біблійного Товариства Рафаїлу Турконяку – архімандриту Греко-Католицької Церкви, доктору богослов'я і доктору літургії. Він – біблійний перекладач, ієромонах Студитського уставу, лауреат Шевченківської премії за переклад Острозької Біблії сучасною українською мовою. За довголітню титанічну працю отця доктора Рафаїла нагородили високою відзнакою «Людина, що змінює світ». В рамках урочистостей було представлено рукописну Біблію. Цей том Біблії – єдиний та неповторний, назавжди увійде в історію золотих сторінок Українського Біблійного товариства. (Віра Ценглевич, з Фейсбуку)

ХРАМ У ЦЕНТРАЛІЇ

Оця українська греко-католицька церква у Централії – остання чинна установа у вже не існуючому колись шахтарському містечку в Пенсильванії. Мож-

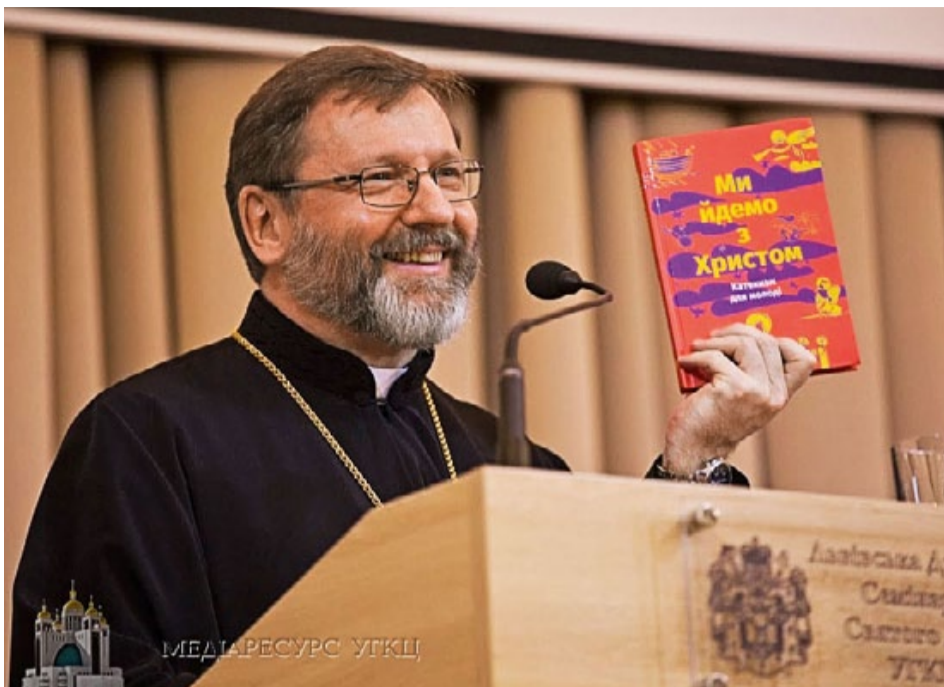

на багато нагуглити текстів і відео про трагедію міста, де через недолугі дії влади почалась підземна пожежа, яка триває майже 50 років. Всіх людей примусово переселили. Будинки знищили. Територія тепер виглядає як ліс з дорогами (колишніми вулицями). А церква працює. Бо стоїть на скелі. Дуже символічно. На службу щонеділі приїздять з інших міст її парафіяни. Поряд – старе кладовище. (Вахтанг Кіпіані, з Фейсбуку)

В УКРАЇНІ НАБУЛИ ЧИННОСТІ НОВІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНУ ПРО МОВУ

З 16 липня набули чинності нові положення закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної», які стосуються насамперед сфери культури. Розпочинається новий етап втілення норм цього закону, який забезпечить збільшення присутності державної мови в публічному просторі та зміцнення її статусу як державної. «Цього дня набувають чинності норми, які є важливими для переважної більшості людей, оскільки вони стосуються сфери культури та розваг, туристичної сфери, книговидавництва та роботи книгарень, кіновиробництва, демонстрування фільмів в кінотеатрах і на телебаченні тощо», – йдеться у повідомленні на сайті Уповноваженого із захисту державної мови. [Детальніше про це.](https://zakid.net) (zakid.net)

«Мати-Церква, яка є тілом воскреслого Спасителя, хоче сьогодні стати поруч із кожною молодою людиною – дівчиною і хлопцем наших часів для того, щоб подорожувати разом», – підкреслив архиєрей.

Цікаво, що укладаючи текст, автори орієнтувалися на мандрівників із різних куточків Церкви, що, на переконання Блаженнішого Святослава, допоможе читачам із різних куточків світу відчути через воплощення Божого слова в історії Української Греко-Католицької Церкви, що Господь до них особисто промовляє і дихає Духом Святим.

«Перше слово Катехизму, – наголошує Глава Церкви, – "ми", не "я", "ти", "він", "вона", а "ми", як Божий народ і Христова Церква, йдемо разом із Христом».

«Якщо молода людина зуміє розпочати свій життєвий шлях і усвідомить, що вона не самотня, а є членом спільноти, складає глобальне і вселенське "ми", і серед усіх трагедій, катаклізмів, страхів ми йдемо за руку із самим Богом, то її подорож буде мати для неї цілком інший вигляд. Вона зрозуміє, що дорогу варто пройти, а життя прожити», – переконаний Предстоятель УГКЦ.

Він розповів, що подорож молоді зі своїм духівником у Катехизмі, яка складається з трьох частин: «Як ми віримо?», «Як ми надіємося?» і «Як ми любимо?» – збудована довкола чотирьох храмів – символів та етапів розвитку Церкви. Це Софія Київська, собор Святого Юра, собор Святої Софії у Римі та собор Воскресіння Христового у Києві.

«Цікаво, що наш Синод остаточно потвердив Катехизм відповідно до всіх канонічних вимог на онлайн-засіданні Синоду. Можливо, це був особливий Божий задум, щоб Катехизм був затверджений у молодіжний спосіб спілкування», – зауважив Глава Церкви.

«Цей плід такої різнопланової, багаторівневої восьмирічної праці сьогодні у ваших руках. Я вас з цієї подією з великою радістю і від усього серця вітаю», – додав на завершення Блаженніший Святослав.

Після представлення Катехизму Отцем і Главою Церкви, відповідно до канонічних вимог, було урочисто прочитано Декрет, у якому, відповідно до норми кан. 112 Кодексу канонів Східних Церков, Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав від імені Синоду Єпископів УГКЦ проголосив Катехизм УГКЦ для молоді «Ми йдемо з Христом».

«З великим довір'ям вручаю цей Катехизм кожній молодій людині, щоб вона змогла знайти у ньому новий поштовх до зростання у вірі. Водночас цей Катехизм, з огляду на стислість, повноту й чіткість викладу, адресований також усім вірним УГКЦ. Декрет набирає чинності з моменту проголошення», – мовиться у документі.

Відтак Блаженніший Святослав подякував усім, хто «працював і молився над тим, щоб сьогоднішнє свято настало». Опісля авторам Катехизму вручили Патріарші грамоти.

УКРАЇНА, ПОЛЬЩА Й ЛИТВА У ВІЛЬНЮСІ ПІДПИСАЛИ ДЕКЛАРАЦІЮ ПРО ЄВРОПЕЙСКУ СПАДЩИНУ

Голови дипломатичних відомств України, Литви та Польщі у Вільнюсі підписали Декларацію про європейську спадщину та спільні цінності, ухвалили «дорожню карту» подальшої взаємодії в межах Люблінського трикутника. Про це розповів міністр Дмитро Кулеба. Першим підписаним документом Кулеба назвав Декларацію про спільну європейську спадщину та спільні цінності. «У цьому документі ми констатуємо, що об'єднує наші країни не лише в минулому, а й у майбутньому. У майбутньому це, безумовно, єдина Європа. Литва і Польща в цій декларації підтверджують, що докладатимуть всіх зусиль, аби Україна стала членом НАТО та ЄС, підтримують Кримську платформу», – розповів міністр. «Для мене важливий ще один елемент цього документа. Це визнання того факту, що конституція нашого гетьмана Пилипа Орлика є невід'ємною і важливою частиною спільної демократичної правової традиції нашої частини Європи», – сказав Кулеба. «Це дуже важливо усвідомлювати – що нарешті, не пройшло і трьох сторіч, наші три держави визнають свій рівноправний внесок у створення простору, який ґрунтується на демократії, свободі». Як уточнюють у пресслужбі МЗС України, «Декларація про європейську спадщину та культурні цінності "визнає" Конституцію Пилипа Орлика як невід'ємну частину спільної культурно-правової спадщини України, Литви та Польщі, яка значною мірою сформувала європейську ідентичність українців, литовців та поляків». (Новинарня)

СПІЛЬНЕ СВЯТКУВАННЯ ПАСХИ БУЛО БИ МОГУТНІМ ЗНАКОМ ПРИМИРЕННЯ

В інтерв'ю ватиканським медіа Халкедонський митрополит Емануїл, який очолює делегацію Константинопольського Патріархату 29 червня на свято св. Петра у Ватикані, повідомив, що спільне святкування Пасхи було би могутнім знаком примирення. У контексті наближення до великого ювілею 1700-річчя першого в історії Церкви Вселенського Собору, що відбувся в Нікеї 325 року, Халкедонський митрополит пригадав, що саме на цьому Соборі була встановлена формула для обчислення дати Пасхи. Дата Великодня і досі вираховується за цією методикою, хоча і ґрунтується на двох різних календарях: григоріанському та юліанському. «Питання спільного святкування Великодня поступово постає як екуменічне питання першого порядку. Дійсно, як же ми можемо свідчити істинність тайнства, що лежить в основі свідчення християнства, якщо ми залишаємось розділеними щодо цього питання? Я вважаю, що ювілей, який стоїть на порозі, повинен спонукати нас замислитися над нашими літургійними практиками у пошані до цілісності тіла Христового». Архиєрей додав, що для Православної Церкви календарні питання залишаються тернистими і, як показала історія, можуть призвести до розколів. «Святкування Великодня в ту саму неділю у всьому християнському світі на цій соборній історичній основі, – наголосив він на завершення, – було би могутнім посланням свідчення та примирення». (RISU)

«Оцінюючи вашу ревність для Божої слави та добра УГКЦ, ваш особистий внесок у створення Катехизму для молоді «Ми йдемо з Христом» складаємо вам сердечну подяку та висловлюємо визнання і похвалу. Нехай милосердний Господь сторицею віддасть вам за ваші добродійства. Пресвята Богородиця хай буде вашою заступницею та помічницею у всіх ваших починаннях на Божу славу та для добра нашої Церкви», – йдеться у тексті грамот.

Зокрема, грамотою Верховного Архієпископа УГКЦ нагороджено владика Петра Стасюка, отця Мирона Бендика, отця Івана Гаваня, отця Матея Гаврилів, ЧСВВ, отця Дмитра Сенейка, отця Олега Кобеля, отця Андрія Зелінського, ТІ, сестру Луїзу Цюпу, сестру Анастасію Сметаняк, пана Назара Дуду та пані Олену Гижу. Особливу подяку Глава Церкви висловив владіці Давидові Мотюку, очільнику Патріаршої катехитичної комісії УГКЦ.

**Департамент інформації УГКЦ.
Світлив Олександр Савранський**

ЗАПАЛИ, РІДНЕНЬКА, НА МОГИЛЦІ СВІЧКУ І ЗАЛИШ ДЛЯ ТАТКА МІСЦЕ У ДУШІ...

**(КОХАНИМ ТАТУСЯМ,
ЯКІ НІКОЛИ НЕ ПОВЕРНУТЬСЯ ДО СВОЇХ ДІТЕЙ)**

Не звикай до мене! Я не буду вічно,
Лиш тебе напою, мов жива вода,
Та сьогодні смерті я дивлюсь у вічі,
Аби на Україну не прийшла біда.
Не звикай до мене! Я – твоя лиш мрія,
Кулею у серці пролечу наскрізь,
У холодні ночі я тебе зігрію,
Буду твоїм сонцем сяяти вгорі.
Не звикай до мене! Я – всього лиш вітер,
Що багаття вражі у степу гасив,
Та, як засумуєш – слізки твої витру,
Сизокрилим птахом прилечу у сни.
Не звикай до мене! Я – всього лиш птаха,
Що за небокраєм спалахом зника,
Та, як раптом, доню, стрінешся зі страхом –
Я безмовно мовлю: «Ось моя рука!».
Не звикай до мене! Хоч я й буду вічно –
Променем із неба, в музиці дощів,
Запали, рідненька, на могилці свічку
І залиш для Татка місце у душі...

**Наталія Крісман.
Джерело: Об'єднання дружин
і матерів бійців учасників АТО**

РАДА УХВАЛИЛА ЗАКОНИ ПРО НАЦІОНАЛЬНИЙ СПРОТИВ ТА ЗБІЛЬШЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЗСУ

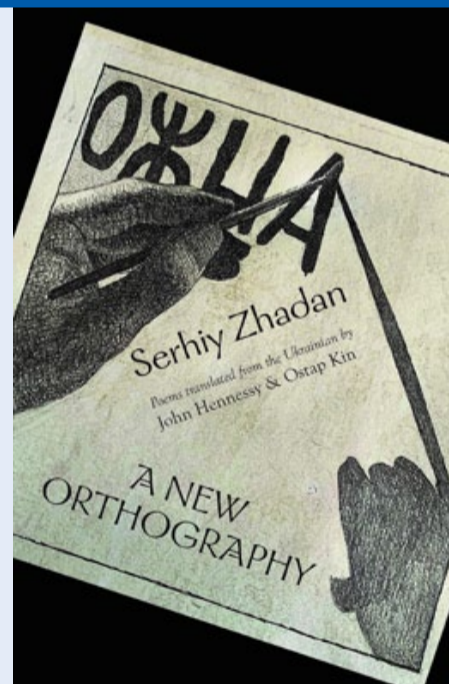
Верховна Рада визначила правові та організаційні основи національного спротиву. Згідно із документом, національний спротив є складовою частиною комплексної оборони держави. Керівництво національним спротивом здійснює верховний головнокомандувач Збройних сил – президент України. Законопроект передбачає можливість створювати добровольчі формування територіальних громад, яким дозволено використовувати власну мисливську зброю. Автори законопроекту пропонують, що ведення руху опору здійснюватиметься з настанням особливого періоду на тимчасово окупованій території України. Крім того, Верховна Рада також підтримала законопроект, який збільшує чисельність Збройних сил України на 11 тисяч військовослужбовців у зв'язку з ухваленням закону «Про основи національного спротиву», доводячи загальну чисельність ЗСУ до 261 тисяч осіб. (Радіо свобода)

**ЗАКОНОПРОЄКТ №5557
ПРО ОСНОВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
СПРОТИВУ**

ЖАДАН ОТРИМАВ АМЕРИКАНСЬКУ ЛІТЕРАТУРНУ ПРЕМІЮ

Сергій Жадан отримав літературну премію імені Дерека Волкотта за книжку поезії *A new orthography* («Новий правопис», – «Н»), перекладену на англійську Джоном Геннесі та Остапом Коном. «Новий правопис» вийшов друком 2020 року і став п'ятою книжкою у серії «Сучасна українська поезія» американського видавництва *Lost Horse Press*. Також збірка «Новий правопис» увійшла до фіналістів премії *PEN America Literary Awards-2021* у номінації «Перекладна поезія». Переможців премії Дерека Волкотта обирає поет Мейджор Джексон із короткого списку двадцяти фіналістів. На 19 вересня заплановане спільне читання творів у театрі *Boston Playwrights'*. **Довідково:** Премія імені Дерека Волкотта – заснована у 2019 році щорічна відзнака для сучасних поетів неамериканського походження за нову ліричну збірку, опубліковану англійською мовою або в англійському перекладі за останній календарний рік. Премію заснували видавництво *Arrowsmith Press* спільно з театром *Boston Playwrights'* та Фестивалем Волкотта у Порт-оф-Спейн (Тринідад і Тобаго) в 2019 році. Дерек Олтон Волкотт (1930–2017) – карибський англомовний поет, драматург, професор та нобелівський лауреат з літератури 1992 року. (Новинарня; Читомо)

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

«ПЛЕКАТИ І ПЕРЕДАВАТИ ДІТЯМ ДУХОВНІ СКАРБИ, ПРИНЕСЕНІ З БАТЬКІВЩИНИ»

26 червня 2021 року Апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині і Скандинавії владика Богдан Дзюрах навідався до Української суботньої школи у Мюнхені, – на запрошення дирекції школи та однойменного Товариства.

Зустріч з владикою Богданом розпочалася на подвір'ї школи спільною молитвою. Відтак Апостольський екзарх звернувся до зібраних зі словом привітання і подяки.

Перш за все, він подякував батькам дітей, які посвячують свій час і прикладають чимало зусиль, щоб надати своїм дітям нагоду навчатися в українській суботній школі і таким чином плекати в них національну, культурну і духовну ідентичність. Перебуваючи на землях нового поселення українці, «з одного боку, не повинні боятися інтеграції в дане суспільство, проте, з іншого боку – мають право і обов'язок зберігати власну ідентичність, плекати і передавати своїм дітям

» «Перебуваючи на землях нового поселення українці мають право і обов'язок зберігати власну ідентичність, плекати і передавати своїм дітям духовні скарби, принесені з Батьківщини».

духовні скарби, принесені з Батьківщини», – окреслив Апостольський екзарх базовий принцип, яким керується Церква в душпастирстві емігрантів.

Владика Богдан високо оцінив роль вчителів і вихователів, які з ентузіазмом і з великою жертівністю навчають учнів школи української мови і літератури, історії, географії і народознавства, а також сестрам-служебницям та отцям-душпастирям, які забезпечують духовний супровід і релігійне виховання учням. Вчителі і викладачі тим самим несуть неоціненну поміч батькам у вихованні дітей та у гуртуванні української спільноти Мюнхена і Баварії.

Попри все, перша роль у вихованні дітей завжди належатиме батькам, – наголосив Апостольський екзарх, – бо, «перш ніж діти переступлять поріг школи чи прийдуть

до церкви, вони у колі найближчих і найрідніших отримують перший досвід віри, культури і духовності». Ділячись особистим досвідом релігійного виховання у власній родині в обставинах атеїстичного комуністичного режиму, владика Богдан заохотив батьків свідомо плекати віру і життя молитви у власних сім'ях, не соромитися спілкуватися з дітьми на духовні теми, щоб таким чином передати їм на життєву дорогу те найцінніше, що батьки самі винесли з родинного дому – християнське виховання і живу віру в Бога.

Окрім того, владика Богдан почергово відвідав усі класи, де поспілкувався з дітьми та вчителями, а на закінчення відвідин обговорив з керівництвом школи і Товариства шляхи подальшого розвитку цього важливого просвітницького закладу та шляхи співпраці з Апостольським екзархатом Німеччини та Скандинавії.

ДОВІДКА

Українська Суботня Школа м. Мюнхен заснована у 1952 році під патронатом Об'єднання Українських Жінок (ОУЖ) у Німеччині. Ідея створення школи належала українцям Мюнхена після виступу дітей на «Спільному Свяченому» у час Великодніх свят. Перші заняття, на яких були присутніми 24 дитини (розділені на 3 вікові групи), відбулися 24 травня 1952 року у приміщенні Української Медично-Харитативної Служби на Дахауерштрассе [за матеріалами «35 років ОУЖ у Німеччині – 1945–1980» Об'єднання Українських Жінок у Німеччині, Мюнхен 1980].

Українська Суботня Школа м. Мюнхен є школою для дітей шкільного і дошкільного віку та діє у рамках шкільного товариства «Українська Суботня Школа м. Мюнхен» (Schulverein Ukrainische Samstagsschule München e. V.).

Українська суботня школа ставить своїм завданням забезпечити учнів українського походження почуттям єдності, причетності і зв'язку з Україною; навчити їх української мови, історії та культури. Основним пріоритетом школи є збереження українських національних, культурних і християнських цінностей за межами України.

Штат школи складається з 18 досвідчених вчителів на чолі з директором, які активно співпрацюють з правлінням товариства. Педагогічні працівники школи досконало володіють сучасною українською мовою, мають відповідну педагогічну освіту та належний рівень професійної підготовки.

Навчання розпочинається в другій половині вересня і закінчується не пізніше останньої суботи липня наступного року. Тривалість канікул протягом навчального року погоджується із шкільним законодавством Баварії. Уроки проводяться кожної навчальної суботи з 10-ї до 13-ї години. Крім різних форм обов'язкових навчальних занять, у навчальному закладі проводяться факультативні заняття (гуртки) та заходи, що передбачені окремим розкладом і спрямовані на розвиток творчих здібностей учнів, нахилів та обдарувань.

При активній допомозі батьків протягом року готується низка різноманітних заходів (Свято св. Миколая, «Маланка», День Мама, свято останнього дзвоника, тощо).

**Пресслужба
Апостольського екзархату
в Німеччині та країнах Скандинавії**

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

ВІРТУАЛЬНИЙ ГІСТЬ НА ЦЕРКОВНОМУ ПРАЗНИКУ У ФРАНКФУРТІ-НА-МАЙНІ

Від 2002 року покровителем нашої парафії є Климентій Унівський (Шептицький), якого у 2001 році св. папа Іван Павло II проголосив блаженним під час свого офіційного візиту в Україну. Минулого року у нас не було празника. І це не тільки через пандемію, але і через те, що церкву, у якій ми служили від 1959 року, закрили. Цього року обмеження через Со.19 наразі надалі зберігаються, тому наш парох, відповідно до вимоги часу, вирішив запросити віртуального гостя.

Щороку 13 травня до Фатіми приїжджало тисячі вірних, в тім числі наших земляків. І як приємно, що у цьому Марійному центрі служать наші священники. Отець Роман запросив на наш празник одного з них виголосити проповідь, а саме о. Сільвіо Літвінчука.

Сільвіо народився в Бразилії у місті Прудентополісі, яке з повним правом можна назвати столицею і культурним центром 500-тисячної української громади Бразилії, оскільки 60% його жителів становлять етнічні українці. Це місто має український дух, звичаї,

традиції, кухню і навіть мову, хоча внаслідок асиміляції ця найбільша етнічна цінність багато втратила... Отець Сільвіо – українець у четвертому поколінні, зараз перейнятий ідеєю будови української церкви у світовому марійному санктуарію, 23 травня був гостем нашої парафії.

Один з парафіян зайнявся реалізацією технічної сторони проповіді. Були встановлені камери, щоб і у Фатімі могли бачити нас (а там українці моляться в готельній каплиці), а ми – щоб бачили і чули о. Сільвіо на великому екрані.

Отець Сільвіо своє розважання виголосив по Євангелії Неділі розслабленого. Проповідник зазначив, що для зросту нашого духовного життя є необхідні дві чесноти: покора і віра у Боже милосердя. Якщо немає покори і віри у Боже милосердя – не може бути жодного духовного прогресу. Покора ставить людину у контакт з її немітчю, з її грішною особою, а віра ставить людину у контакт з безмежним Божим милосердям. У нинішнім Євангелії Ісус Христос шукає вже фізично оздоровленого Ним чоловіка, щоб оздоровити його духовно... Він був розслаблений, а тепер він може ходити. Це було велике диво. Але йому було потрібно ще більше чудо – щоб були прощені його гріхи і він став духовно ціленим...

З Франкфурту-на-Майні для «ХГ» Микола Прусський

ПАПА ОБРАВ ЙОГО СОБІ ЗА ДИЯКОНА, А ЦІСАР, ПОСЛУХАВШИ, ЗБУДУВАВ ЛЬВІВСЬКУ СЕМІНАРІЮ

(Про сироту, що зумів перемінити історію Галицької Церкви)

Кадр з фільму Богдана Романова «Отець-прелат Ісидор Дольницький». Ігор Васишин, дослідник «Типика»: «Основним твором о. Ісидора Дольницького був його "Типик", над яким він працював протягом усього життя. Щоб створити цей підручник літургії він використав дуже багато джерел і працював в бібліотеках Риму, Львова, та інших, щоб скомпонувати цей літургійний посібник. "Типик" став безпрецедентним в історії через те, що автор намагався подати дуже багато різних традицій і вивести свою думку, яким чином правильно відправляти Богослужіння»

ЗАБУТИЙ ВАТИКАНОМ

Кажуть: на схилі літ у Митрополита Шептицького з'явилась мрія, котрій так і не судилось збутись. Далекоглядний архиєрей, що стратегічно інвестував особисті ресурси в галицькі банки чи займався соціальним підприємництвом, вже не прагнув спокою для себе чи свободи власної Церкви, бо тверезо усвідомлював усю небезпеку майбутніх антиклерикальних часів. Згідно зі свідченням чернця з Крехівської обителі, в одній особистій розмові він зізнався: понад усе прагне розпочати канонізаційний процес одного львівського священника, котрий, на думку владыки, прожив святе життя і безсумнівно заслуговував стати моральним прикладом для поколінь наступних. Ім'я того праведника: Ісидор з роду Дольницьких.

Митрополит Андрей настільки поважав того священника, що, не зважаючи на постійну зайнятість, регулярно навідувався до нього на духовні розмови, а після відходу старця Ісидора до Небесного Царства, Шептицький особисто очолив чин його священничого похорону (згодом навіть звертався до Римської курії щодо належної прослави о. Ісидора).

І. Дольницького можна без перебільшення вважати людиною-епохою. Саме він став каталізатором духовного відродження довоєнної Галицької Церкви. Тож не дивно, що стратегічну мрію Митрополита Андрея перейняв і Йосиф Сліпий. У листі до Папи Івана ХХІІІ, що був написаний моментально після повернення

з довготривалого сибірського заслання, Патріарх Йосиф настирливо просив Римського Понтифіка якнайшвидше зрушити процес зарахування до лику блаженних українського богослова, що за життя був почесним гостем у стінах Ватикану.

Утім не судилося... Політичні перипетії ХХ століття стали на заваді беатифікаційній місії прослави о. Дольницького. Річ у тім, що акт довгоочікуваного примирення Апостольської столиці з Православними Церквами збігся у часі із спробою здійснити зарахування визначного священника-уніата до лику блаженних. Для Московської Православної Церкви (котра на той час однозначно відстоювала позицію комуністичної партії) беатифікаційний процес о. Ісидора видавався невігідним, бо, як мінімум, притягував би зайву увагу світової спільноти до переслідуваної в Радянському Союзі УГКЦ. Тож Ватикан вирішив не ризикувати: початок беатифікації отця Дольницького перенесли на більш слушні часи – у гіпотетичне майбутнє.

Будучи особистістю європейського та всецерковного масштабу, він хотів бути малим, непомітним і скромним

У Римі о. Дольницького з повагою називали: «Don Isidoro». Будучи напівсиротою, священник самотужки добився неабиякого кар'єрного росту: здобув статус духівника престижних закладів релігійної освіти, став видатним науковцем та знаним у католицькій Європі фахівцем з церковного співу. Ба більше, священник з України зробив фактично неможливе: у молодості о. Ісидору вдалось побути особистим дяконом Папи Пія ІХ, попри скептичне ставлення італійців до східної (нелатинської) манери співу.

Не зважаючи на почесний – і, на перший погляд, недосяжний для звичайного священника – титул «прелата» (представника вищого духовенства), який священнослужитель отримав з рук Папи Лева ХІІІ, о. Ісидор завжди залишався людиною скромною. При першій же потребі «дон Ісидор» повернувся на Галичину: рік спостерігав за моральним упадком місцевого духовенства, а потім присвятив ціле життя для гідного виховання молодих українських священників в семінарії. Саме з його ініціативи цісар Франц Йосиф виділив кошти на зведення нового корпусу Львівської семінарії. Отець був активним учасником церковних соборів та «душею» літургійних реформ. Однак студентів завжди просив кликати себе просто: «Дзядзьо».

«Протягом усього свого життя отець Ісидор відмовлявся від високих чинів та посад. Будучи особистістю європейського та всецерковного масштабу, він хотів бути малим, непомітним і скромним слугою Христа. Вважав себе потрібним там, де дозрівають провідники людських душ, що мають привести Божий люд до святості. Отець віддав Богові та Його Церкві усього себе.

Будучи одним із найученіших мужів свого часу, він вибрав радше ту мудрість, якої не можна почерпнути з книг: мудрість Божу», – Блаженніший Святослав Шевчук.

Кричали, що на мене й петлі шкода, кулі шкода... живцем такого треба різати

На початку Першої світової війни мадярські війська помилково сприйняли наукові доробки 85-річного старця за шпигунські рукописи, коли той покидав монастирські стіни. Під час арешту священника жорстоко били і принижували солдати, а згодом без суду й слідства етапували до найдревнішого у світі табору смерті «Талергоф». Сам же о. Ісидор у своїх споминах про перебування у полоні неподалік Львова згадує: «Капрал прилюдно сказав, що ми – російські шпигуни, ударив мене якимсь канчуком по плечах. Потім запровадив під стіни військової лічниці. Кинувши на землю кілька стебел соломки, казав нам на ній сидіти і чекати команди...

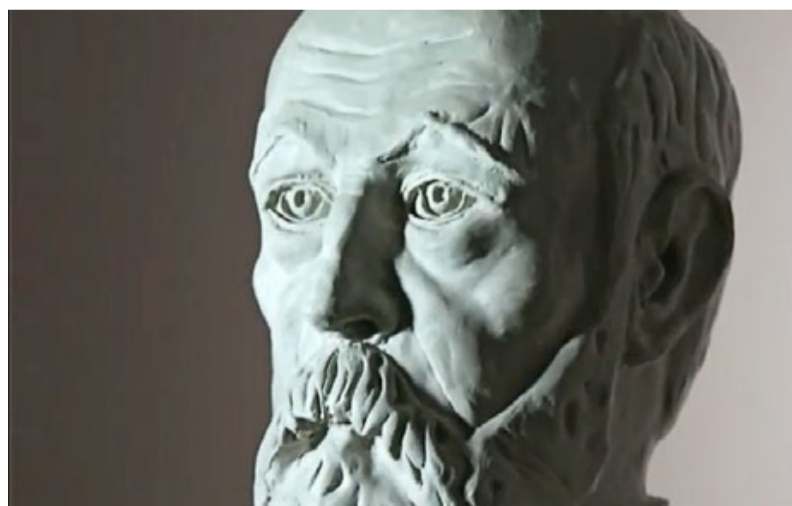
До лічниці якраз звозили тіла покалічених вояк (неподалік в горах тривала битва з росіянами). Лиш люди занесуть із воза одного раненого, то капрал відразу кричить, що я – шпion. Через таку провокацію присутні оберталися зі словами: "То наші діти терплять через нього". Перехожі швидко громадилися: докоряли, кляли, жбурляли камінням або ж підбігали з бажанням ударити... Кричали, що на мене й петлі шкода, кулі шкода... живцем такого треба різати... Ганьбив мене і майор, і військовий лікар, а я... я лиш просив одного чоловіка з натовпу чимскоріше сповістити про мій полон Його Екселенції (митрополиту), але, на жаль, той, до котрого звернувся, тут же мене виганьбив... На кінець, лежачи вимученим на землі, набрався трохи сили й піднісшись промовив до людей: може я своєю поведінкою вас образив, то простіть мені, а як ви мене образили, то нехай вам Господь Бог простить... вони ж бо не знали, що роблять».

За іронією прелат Дольницький став одним із перших в'язнів лютого австрійського «Талергофу». Папського диякона, як належить, помістили в барак

Кадр з фільму «Отець-прелат Ісидор Дольницький». Отець І. Дольницький 36 років був викладачем і духовником у Генеральній духовній семінарії у Львові, яку 1783 року заснував австрійський цісар Йосиф II. На той час вона була єдиною семінарією Греко-Католицької Церкви. У 1878 році о. Ісидора запросив туди до праці галицький митрополит Йосиф Сембратович. Він працював там до приходу до Львова російських окупаційних військ в 1914 році

для інтелігенції, де він спав на купі протухлої соломки, витирав обличчя клаптем чужої ганчірки. Харчувався ж 85-літній старець «липким хлібом» (сумішшю з гірких каштанів, тертої соломки і борошна) та ячмінною кавою без молока. Очевидно, що будні таборян минали у тяжкій фізичній праці під загрозою розстрілу. Та найбільшою прикрасою о. Ісидору завдавали моральні переслідування за віру.

Зазвичай греко-католицьких та православних священників видавали за шпигунів, тому заангажовані наглядчі нарікали священників «зрадливіми псами» та змушували їх до виконання найбруднішої роботи, як чищення вбиралень чи прилюдного прання спідньої білизни охоронців. Їм також забороняли молитись і використовувати у побуті релігійні предмети, щоб не давати можливості для пропаганди.

Кадр з фільму Богдана Романова «Отець-прелат Ісидор Дольницький»

Кадр з фільму Богдана Романова «Отець-прелат Ісидор Дольницький» ▲

Попри обставини прелат Ісидор не зламався. Сотні фізично міцних молодиків вмирили від епідемії тифу, знущань чи фізичної праці, але о. Дольницький знав, що житиме, бо щодня віддавав своє життя під цілковиту опіку Богородиці. На диво, умови перебування в'язнів з часом дещо покращились: у бараках з'явилися хоч якісь місця для сну, змінилась їжа, а репресії українського духовенства стихнули. До того ж у неволі о. Ісидора неабияк підтримували брати Шептицькі та Український комітет з Відня. Тож до старця почало навідуватись австрійське графство (не зважаючи на сувору заборону табірної керівництва), і вже за рік прелата Дольницького випустили на свободу.

Про нього у старшому віці говорили як про Христа ради юродивого – це високий щабель святості

Після виходу з концтабору Бог подарував о. Ісидору ще 10 років життя. За той час священник, який вільно володів 14 мовами, зуміє написати тексти богослужінь, здобути в народі славу провидця і навіть передбачити власну смерть. Про терпіння у місцях позбавлення волі він до відходу згадуватиме з посмішкою, свідчачи, що на те була Божа воля, а люди справді сприйматимуть І. Дольницького як великого святця (попри те,

що сам він постійно називав себе грішником, котрому просто поталанило не загубитись у житті завдяки ласкавій опіці Божої Матері).

На схилі літ «Дзядзьо» стикнеться з великими фінансовими проблемами і бідністю та не перестане утримувати студентів з бідних сімей. Його здоров'я з кожним днем погіршуватиметься, і на прохання лікарів священник навіть почне снідати (майже до смерті о. Ісидор відмовлявся від сніданку, бо Святе Причасття вважав поживою для душі і тіла), утім не припинить щомісяця роздавати власні пенсійні кошти двадцятьом львівським біднякам, даруючи їм по одній австрійській короні на лікарняні витрати.

Подаровані Богом літа прелат доживатиме скромно у товаристві монахів. У годину смерті старенький священник біля образу Богородиці простягне руку на прощання усім присутнім в його келії, і тихо засне під час молитви на 94 віці життя. «Про нього у старшому віці говорили як про Христа ради юродивого – це високий щабель святості. Мусимо дослідити такі твердження, але все ж таки вони лише поглиблюють нашу пошану до цього виняткового мужа нашої Церкви», – кардинал Любомир Гузар.

**Іларіон Паньків,
«Високий замок»**

НОВИНИ Апостольського екзархату у Німеччині та країнах Скандинавії

ПЕРШИЙ ВІЗИТ НОВОГО АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХА ТА ДИЯКОНСЬКІ СВЯЧЕННЯ В СХІДНІЙ КОЛЕГІЇ АЙХШТЕТТУ

26–27 червня 2021 року Апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині і Скандинавії владика Богдан Дзюрах здійснив свій перший візит до Східної Колегії в дієцезії Айхштетт (Верхня Баварія). Тут владика провів робочу зустріч з Ординарієм дієцезії Преосвященним владикою Грегором-Марією Ганке, з яким обговорив душпастирські питання та співпрацю між екзархатом та дієцезією.

Відтак в Східній колегії Апостольський екзарх очолив Вечірню з Литією у навечір'я свята Блаженних українських новомучеників, під час якої, на прохання владика Михаїла Колтуна, уділив піддияконські свячення студентів колегії бр. Романові Городецькому, семінаристів Сокальсько-Жовківської єпархії УГКЦ. З цієї нагоди владика Богдан звернувся до присутніх з пастирським словом.

Насамперед єпископ подякував Ректорові Східної колегії о. д-ру Олександрові Петринку за запрошення та за дотеперішню підтримку його служіння з боку студентів і священників колегії. Водночас Апостольський екзарх запросив до тіснішої співпраці, виявивши зі свого боку готовність надати священникам і студентам колегії «стільки можливостей до співпраці, скільки лише вони готові будуть сприйняти».

Звертаючись до новопоставленого піддиякона Романа, святитель побажав йому бути взірцем побожності і ревності у служінні, до чого заохочують рівно ж літургійні молитви з Чину поставлення піддиякона. «У цих текстах, – зауважив владика Богдан, – скеровується прохання до Бога, щоб піддиякон "любив красоту Божого дому, стояв першим перед дверима святої церкви, запалював світильник оселі слави Божої", – а це означає, що новопоставлений має дослівно першим приходити до храму, щоб відкривати його двері і запалювати світильники». Отримавши, натомість, право читати Божі писання, бр. Роман, на думку архиєрея, покликаний не лише читати Боже Слово іншим, але і сам жити Божим Словом, втілювати його в життя, щоб після того, як вийде з Божого храму, вірні, дивлячись на нього, наслідували його побожну християнську поведінку.

Це життя Божим Словом означатиме готовність до вірного свідчення євангельської правди, не виключаючи навіть перспективи мучеництва. Бо «доки ми будемо потурати світові, світ буде нас толерувати, однак як тільки ми захочемо більш послідовно жити нашою вірою, ми неминуче наражатимемося на агресивність з боку цього світу, на переслідування і навіть

на мучеництво». «Блаженні українські новомученики є свідками такого послідовного життя своєю вірою, а водночас вони є заступниками у нашому служінні і свідченні», – сказав на завершення Вечірні Апостольський екзарх.

Наступного дня владика Богдан під час Божественної Літургії уділив піддияконіві Романові Городецькому дияконські свячення. З ним співслужили Ректор колегії о. д-р. Олександр Петринко, о. архимандрит Андреас Тірмаер, священники-духівники, викладачі та студенти колегії Айхштетту.

У проповіді Апостольський екзарх висловив свою радість з можливості служити Божественну Літургію у цій колегії, в якій особливо відчувається «дихання Церкви двома легенями». Він подякував засновникам колегії та її нинішнім провідникам і опікунам, які супроводжують студентів із різних Східних Церков на їхньому шляху духовного, інтелектуального і пасторального зростання. Одним з плодів цього шляху, на переконання владика Богдана, є дияконські свячення Романа Городецького.

Відтак Апостольський екзарх детальніше розвинув думку про два виміри церковного служіння, які проявляються в дияконській послузі: вертикальний вимір, скерований до Бога, який виражається у літургійній і особистій молитві, а також горизонтальний вимір, скерований до людини і виражений у милосердному служінні потребуючим, знедоленим і вбогим. Обидва ці виміри, за словами проповідника, пересікаються у «серці», у «центрі», яким є любов. Приклад такого гармонійного поєднання у своєму житті цих двох вимірів церковного служіння дають нам святі і праведни-

ки Вселенської Церкви, а зокрема блаженні українські новомученики, заступництву яких Апостольський екзарх передав нововисвяченого диякона Романа і всіх присутніх на Літургії священників, студентів і вірних.

Після Літургії і святкового обіду відбулася зустріч Апостольського екзарха з українськими студентами колегії, учасники якої поділилися думками і пропозиціями щодо подальшого розвитку душпастирської опіки наших вірних на теренах екзархату.

**Пресслужба Апостольського екзархату
в Німеччині та країнах Скандинавії**

ХТ

«МИ СПРОСТУЄМО МІФ, ЩО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ ДІСТАЛАСЯ ПРОСТО ТАК»

Олександр Зінченко, с-на: UA: Перший ▲

24 серпня цього року Україна відзначає 30-ту річницю незалежності. Подія оповита міфами та інтерпретаціями, часто далекими від того, що реально відбувалося в 1989–1991 роках та напередодні проголошення Незалежності. **Документальний серіал суспільного телеканалу UA: ПЕРШИЙ «Колапс: як українці зруйнували імперію зла»** відкриє подробиці, які були засекречені впродовж десятиліть. Продюсером та автором ідеї виступив Ярослав Лодигін, режисер – Сергій Лисенко, сценарист – Олександр Зінченко.

Серіал не просто розповідає про вихід України з СРСР та роль українців у розвалі імперії зла. Це чи не перша спроба показати повністю українську точку зору без наративів будь-якої іноземної держави. Адже насправді ніхто з найсильніших світових гравців у 1991 році не хотів здобуття Україною Незалежності, але це не зупинило українців. Ми перемогли всупереч всьому.

Ми поспілкувалися зі сценаристом проекту, істориком Олександром Зінченком, який є однією з найбільш обізнаних в даній темі людей в усьому світі. Про те, як народилася ідея серіалу, в чому його

унікальність, як було використано плоди архівної революції, коли після Революції Гідності було розсекречено великий масив документів КДБ. Також він розповість, які міфи спростує серіал та яка місія проекту.

►► **Як народилася ідея створення серіалу «Колапс: як українці зруйнували імперію зла»?**

О. Зінченко: Ідея створити цей проект виникла з напіванекдотичного випадку. 5 років тому мене нагороджували за книжку «Година папуги: українські сторінки Катині» (за її польський переклад). Урочистості відбувалися у Варшавському університеті, там зібралася велика кількість дуже цікавих людей з цієї частини Європи. Було кілька лауреатів. Кожен виголошував промови, це було доволі довго. Люди втомилися, тому коли прийшла моя черга (мене залишили на закуску як наймолодшого) – моя «оскарівська» промова мала бути максимально короткою. Три години навпроти мене сидів Станіслав Шушкевич – перший керівник незалежної Білорусі [Голова Верховної Ради Білорусі 1991–1994 рр.]. Коли я вийшов для виголошення своєї промови, я звернувся до нього: «Дякую, що розвалили СРСР!». Серед присутніх в залі ця коротка фраза спричинила вибух сміху після тривалої дуже серйозної церемонії. Потім до мене підійшов сам Шушкевич і сказав, що він під час тих подій «був на других-третьох ролях, а СРСР розвалили українці і Кравчук!». Потім ми досить довго розмовляли про це.

А за кілька місяців, на Суспільному мовленні виходить проект до 25-річчя незалежності. Там були присутні «батьки незалежності» та учасники подій: Левко Лук'яненко, Леонід Кравчук, Марія Бурмака та Євген Марчук. Це був великий проект на дві з половиною години. При цьому з'ясувалося, що деякі речі учасники подій розповідають уперше за 25 років. Багато чого і до сьогодні не було зафіксовано, не оприлюднено та не відрефлексовано.

Наш документальний серіал до 30-річчя незалежності України розкриватиме досить багато подробиць, про які досі не говорилося. А на деякі події ми тепер будемо змушені подивитися під геть новим ракурсом.

►► **На яких саме подіях загострюється увага в серіалі і на якому періоді, крім знаного дня 24 серпня 1991 року?**

▲
Автори відзняли три десятки великих розмов з учасниками і свідками Незалежності України

О. Зінченко: Це 19–24 серпня та події від 25 серпня до 25 грудня, коли СРСР офіційно перестав існувати. Серіал складається із 7 серій. По суті, одна серія – це один день. Остання серія описує події, які відбувалися протягом приблизно пів року. У кожен з серій також закладена одна з вагомих причин розпаду СРСР та проголошення Україною незалежності. Економічні причини. Міжнародний контекст. Наприклад, ефект доміно, який спрацював у Центральній та Східній Європі у 1989–1991 роках. Чи був якийсь вплив Польщі на Україну? Що запустило ланцюгову реакцію в Україні? Це був бурхливий каскад подій.

Ми питали про це різних людей: перший президент України Леонід Кравчук та письменниця Оксана Забужко, президент Польщі Лех Валенса та найближчий соратник Єльцина Геннадій Бурбуліс, історик з Гарварду Сергій Плохій та професорка з Західного університету Марта Дичок, депутати тодішньої комуністичної більшості і демократичної опозиції, журналісти, лобісти української незалежності в США... Ми відзняли три десятки великих розмов з учасниками і свідками подій з України, Канади, Польщі, Росії та США.

Щоб розповісти цю історію, я був змушений скласти докладну хронологію. По деяких епізодах цю хронологію вдалося відновити завдяки дуже несподіваним джерелам. Наприклад, епізод, коли Дмитро Павличко вривається за стіл президії й вимагає від Кравчука, щоб той зачитав щойно віддрукований Акт проголошення Незалежності: «Читай, або задушу!». Виникло питання, коли саме це сталося? Інформація, що випадок відбувся під час трансляції сесії, не підтвердилася. З'ясувати це вдалося за допомогою архіву фотографа Олександра Клименка. Ми з ним перебрали всі фото за цей день. Він випадково сфотографував момент, коли Дмитро Павличко, Іван Заєць, Леонтій Сандуляк та Левко Лук'яненко нависають над Кравчуком і на табло видно час – 17:42. За 18 хвилин до оголошення Акта Кравчук уперше побачив цей текст.

Для відновлення послідовності подій на рівні написання сценарію, роботи з матеріалом, доводилося робити таку роботу, щоб чітко встановити хронологію подій. Файл із хронологією зайняв близько 40 сторінок. Оскільки серіал називається «Колапс. Як українці зруйнували Імперію Зла», ми намагаємося зрозуміти від якого моменту можна відрахувати

руйнівні процеси, які відбувалися з СРСР. Де і яка тут роль українців, який їхній внесок у знищення Імперії Зла. Однією з проблем було те, що деякі люди, яких би ми обов'язково хотіли бачити в цьому проекті, вже, на жаль, відійшли у вічність. І тому про Левка Лук'яненка, який був автором чернетки проекту Акта проголошення незалежності, оповідають його побратими по боротьбі за вільну Україну.

► **І все-таки серіал покаже чимало справді унікальних свідчень. Які ще таємниці він відкриватиме?**

О. Зінченко: Ми опрацювали величезну кількість документів КГБ. ЦРУ опублікувало кілька дуже несподіваних документів. І от мені довелося прочитати одну доповідь від КГБ УРСР Леонідові Кравчуку про те, що в США існує прогноз про можливість розпаду СРСР і про проголошення Україною незалежності. Вивчаючи документ, я зрозумів, що десь уже це читав. Виявляється, перед тим я бачив розсекречений документ ЦРУ, де все це описується. Тобто в якийсь спосіб КГБ СРСР отримали доступ до цього документа ЦРУ і зreferувало для радянського керівництва. Виникає запитання, що це означає? Чи це було рутинне інформування Кравчука КГБ чи спроба перевірки його на лояльність з боку Москви? Достеменно відомо, що КГБ підслуховував Єльцина. Чи раптом не здійснювалися «оперативні дії» і щодо Кравчука теж. З перспективи шефа КГБ СРСР Володимира Крючкова, Кравчук був одним з adeptів «українського сепаратизму».

► **Крім документів, вдалося здобути архівні відео- та фото матеріали, які раніше не публікувалися?**

О. Зінченко: Так. Якщо говорити про 24 серпня, то вважалося, що запис трансляції сесії втрачений. Проте з'ясувалося, що повний відеозапис трансляції таки зберігся і його вдалося знайти в фондах НСТУ. Їх не зовсім коректно описали й не всі розуміли, що це за касети. Я їх передивився всі підряд. На початку і в кінці касети було записане якесь інше засідання, в середині касети – великий шматок засідання 24 серпня. Схоже, писали поверх якогось іншого засідання. Відповідно, запис неправильно атрибутували, тому його було складно знайти. Коли я познайомився з Іваном Зайцем (одним із ключових героїв цієї історії), то він казав, що увесь цей час від 1991 року намагався знайти цей запис, звертався, куди тільки міг. Усі казали, що запис не зберігся. Тепер маємо повний запис Надзвичайної сесії Верховної Ради 24 серпня 1991 року.

▲
Левко Лук'яненко несуть на руках після проголошення незалежності України. С-на: УНІАН

►► Чи правильно стверджувати, що крім унікальних матеріалів, серіал оповідає історію учасників подій? Українців, які зіграли значущу роль у розвалі СРСР?

О. Зінченко: Не зовсім так. Ми намагалися зібрати свідчення не тільки тих, хто був найбільше співпричетний тим подіям, але й здатний захопити яскравими деталями і контраверсійними висновками. Мене вражає здатність пам'ятати найдрібніші подробиці того ж таки Івана Зайця [народний депутат України 1996–2006, 2007–2012]. Він розповідає певні речі, наче маючи перед очима стенограму засідання Верховної Ради. У нього документальна пам'ять.

Але для мене найбільш важливими стали розмови з жінками. Я вже згадував Оксану Забужко та Марту Дичок, але ще були просто неймовірні і емоційні свідчення Катерини Ющенко та Наді Макконнелл, несподівані подробиці від Марії Бурмаки, Богуміли Бердиховської та Данути Куронь.

►► Чия роль для вас стала відкриттям? Чи буде це відображено в одній із серій «Колапсу»?

О. Зінченко: Якщо говорити про мої власні аберації щодо минулого, я очевидно недооцінював роль у цій історії Дмитра Павличка [поет, перекладач, народний депутат 1990–1994 та 1998–1999]. Події проголошення незалежності багатьом закарбувалися в пам'яті як візуальний плакатний образ: люди на майдані перед Верховною Радою, Чорновіл і Заєць заносять прапор у парламент. Багато хто тепер уявляє, що Чорновіл – один з ключових персонажів цієї історії. Хоча насправді його роль у проголошенні незалежності була дещо скромнішою, якщо говорити не про його загальний внесок у здобуття Незалежності, а події останніх днів перед її проголошенням. Його роль тим символічним жестом не обмежується, звісно. Проте варто подивитися на роботу, яку зробив Дмитро Павличко.

►► Яка була роль Павличка і що саме він зробив?

О. Зінченко: Це людина, яка виступила, кажучи сучасним сленгом, промоутером. Він був ключовим у непублічній комунікації, в тому числі з комуністичною більшістю в парламенті. Він був одним з авторів фінальної редакції Акта проголошення незалежності України. Він брав участь у напівтаємній нараді в кінотеатрі Верховної Ради. Це були збори комуністичної більшості. Напівтаємною я її називаю тому, що всі чомусь уникали розмов про те, що там відбувалося. Багато в чому саме його роль була у тому факті, чому комуністи, за винятком єдиної особи проголосували за проголошення української незалежності. Ми намаємося знайти відповіді на запитання: чому про цю нараду говорили неохоче і що ж сталося під час цієї таємної наради в кінозалі Верховної Ради? Здається, знайшли.

►► Які основні міфи розвінчує проект?

О. Зінченко: Ключовий міф – незалежність впала українцям в руки без жодних зусиль. Звалилась як сніг на голову. Це, звісно, не так. В цьому сенсі показова історія Левка Лук'яненка [дисидент, політрепресований, співзасновник Української Гельсінської групи, народний депутат 1990–2007, кандидат у президенти України], для якого проголошення незалежності стало таким собі подарунком на день народження, адже він народився 24 серпня. Саме він написав чернетку Акта проголошення. Мабуть, це найкращий подарунок на день народження, який могла отримати людина, що була засуджена до смертної кари за боротьбу за незалежність України. Його особиста

Момент голосування за Акт про державну незалежність України, 24 серпня 1991 року. С-на: «Укрінформ»

історія – це вже спростування міфу про те, що незалежність українцям впала до рук сама. Були люди, які за неї боролися все своє життя. Такі, як Лук'яненко, все своє життя для цього працювали. Незалежність стала результатом їхньої багаторічної праці, їхніх зусиль, боротьби. Ніщо їм не дісталось просто так, вони для цього працювали. І сталося так, що великої роботи цієї маленької щопти в певний момент виявилось достатньо. Від міфів про те, що «СРСР розвалили американці» та «трое п'яних у Біловезькій Пущі» – залишилися «ріжки та ніжки».

►► Чи зможуть глядачі після перегляду серіалу відповісти собі на питання, що однозначно саме ми розвалили СРСР?

О. Зінченко: Ні. Однозначні відповіді дає тільки пропаганда. Серіал «Колапс» – це не пропаганда. Світ не чорно-білий. Станіслав Шушкевич напівжартома сказав, що українці розвалили СРСР. Ми взяли її та спробували зважити на аптекарських вагах – наскільки він правий. Які можуть бути альтернативні версії або заперечення цієї тези. Глядач зможе зробити свій висновок. Я противник готових відповідей. Ми покажемо цю історію з різних перспектив.

►► Яка роль серіалу «Колапс: як українці зруйнували імперію зла» та Суспільного мовлення в оздоровленні українського суспільства після тоталітарного радянського минулого?

О. Зінченко: Люди не завжди пам'ятають минуле таким, яким воно було насправді. Це ключова проблема у сприйнятті минулого. Часто свідки подій під дією різних причин змінюють уявлення минулого, і воно в їхніх спогадах виглядає вже інакше. Коли ми працювали з матеріалами для фільму, то переглядали багато відео та фото з архівів. Мені запам'ятався фільм про будівництво метро в моєму рідному Харкові у 1984 році. Там було багато планів вулиць, центр міста – «парадні» плани. Перше, що впадає в око, – це жахливі дороги. Зараз набагато кращі. Розбитий громадський транспорт. Як огидно і сіро були одягнені люди. Дивлячись на це жахіття, не розумієш, чому кажуть, що раніше було краще?! Одна з серій якраз про те, які насправді були реалії того часу, і якими були причини економічного краху СРСР.

►► Серіал «Колапс: як українці зруйнували імперію зла» має ретроспективно-історичний контекст. Та чи говорить він про майбутнє країни?

О. Зінченко: Щоб добре уявляти своє майбутнє, потрібно чітко відрефлексувати, що сталося в минулому. У серіалі «Колапс» ми вперше за 30 років дотягнулися до деяких фактів, які ще не відрефлексовані. Це як переглянути «родинний альбом»: відновлюєш затерті спогади, згадуєш про зв'язки між важливими подіями. Ми пропонуємо і тут згадати, як відбувалися відомі події, а також проаналізувати факти, які досі не були відомі. Ми зіставили деякі документи ЦРУ і КГБ та прийшли з певними запитаннями, наприклад, до Кравчука. Виявилось, що таких запитань йому досі ніхто не ставив. Ми покажемо відповіді на питання, які багато кого здивують. І в серіалі точно буде кілька сенсацій.

Під час підготовки фільму я весь час себе питаю, чи могло усе піти за іншим сценарієм? Могло. Багато разів.

Відразу після підписання Біловезьких угод на початку грудня 1991 року з'явилися чутки, що літаки, якими повертатимуться Кравчук і Єльцин можуть збити. Вони цього боялися. І літак Кравчука мав фейкове призначення польоту на Москву. Але у повітрі розвернувся на Київ.

Якби у Москві наважилися на злочин, і літаки з українським та російським лідерами були знищені –

історія поточилася б інакше. Формально СРСР проіснував би ще трохи, але тоді розлучення було б ще більш драматичним.

Інший момент, коли усе могло піти не так – якби Кравчук не знайшов аргументів і у Віскулях перемогла б позиція Єльцина про конфедерацію.

А перед тим Україну могли б просто не визнати, якби результати референдуму були менш переконливими. І це означало б геть інший сценарій наступних подій.

24 серпня міг спрацювати сценарій, коли б надзвичайна сесія була зірвана. І хто знає: чи не сталося б тоді так, що збуджений стотисячний натовп, який зібрався перед парламентом, просто зніс би його, а Україна замість рішення про незалежність – отримала б хаос?!

А що було б, якби у ГКЧП пішли за жорстким репресивним сценарієм: Верховну Раду беруть штурмом, заарештовують її президію та членів Народної ради? Масові показові арешти занурюють країну у атмосферу страху?

Це б могло продовжити життя СРСР іще б на 10–11 років. Але СРСР був приречений. Мені здається, що ми розібралися чому.

Підготував Олександр Солонько, Zaxid.net

СТУПИТИ НА ДОРОГУ БРАТЕРСТВА (19)

Знайомимо вас з новою енциклікою Папи Франциска на тему братерства та соціальної дружби. Її п'ятий розділ присвячений роздумам про «Кращу політику».

«Сьогодні для багатьох людей політика – це погане слово, і не можна ігнорувати, що за цим словом часто приховуються помилки, корупція, неефективність деяких політиків. До цього додаються інтереси, які намагаються її ослабити, замінити економікою чи опанувати якоюсь ідеологією. Але чи світ може жити без політики? Чи без доброї політики можна добре прямувати до загального братерства і миру в суспільстві?» (176) – запитує Святіший Отець, розпочинаючи свої роздуми про політику, якої потребуємо.

Покликаючись на свою попередню соціальну енцикліку «Laudato si'», він наголошує, що «політика не повинна зазнавати впливу економіки, як і економіка не повинна піддаватися диктатові парадигми технократії». За його словами, економіка не може існувати без політики, оскільки тоді вона не буде здатною сприяти розвитку іншої логіки, яка б могла регулювати різні аспекти сучасної кризи, а навпаки, «потрібна далекоглядна політика, спроможна застосовувати новий, цілісний, міждисциплінарний підхід» для вирішення її різних аспектів. Від економіки не слід вимагати завдань, які належать здоровій політиці, як от реформувати та координувати установи, як «не можна дозволи-

2019.11.19, зустріч Папи з представниками влади під час Апостольської подорожі до Японії (Vatican Media)

ти, щоб економіка перейняла справжню державну владу». Справжня державна мудрість виявляється, «коли в складні часи ми дотримуємося високих принципів і думаємо про довготермінове загальне благо». Бо хоч «думати про тих, які прийдуть після нас, не слугує виборчим цілям», цього вимагає «справжня справедливість». (177–178).

На думку Глави Католицької Церкви, «міжнародна спільнота має серйозні структурні вади, які не вдасться полагодити латками чи швидкими принагідними рішеннями». Існують речі, «які потрібно міняти в корені», й цим процесом може керувати «тільки здорова політика, здатна залучити різноманітні сектори і царини знань». (179)

«Визнати кожна людину братом чи сестрою й прямувати до суспільної дружби, яка охоплює всіх людей, – це не чиста утопія. Це вимагає рішень і вміння знайти ефективні шляхи для реалізації. Будь-яке зусилля в цьому напрямку стає шляхетним вчинком любові», – пише далі Папа Франциск, звертаючи увагу на те, що кожний може допомогти людині в потребі, але коли об'єднується з іншими, аби розпочати в суспільстві процеси братерства і справедливості для всіх, то входить у сферу найбільшої любові, якою є «політична любов». Йдеться про те, щоб «прямувати до суспільного і політичного устрою, душею якого буде суспільна любов», що вимагає реабілітації політики, яка «є шляхетним покликанням, однією з найцінніших форм любові, бо шукає загальне добро» (180).

”

Усі обов'язки, які походять із соціальної доктрини Церкви, походять із любові, яка, згідно з навчанням Ісуса, є «підсумком усього Закону».

Як нагадує Святіший Отець, покликаючись на енцикліку свого попередника «Caritas in veritate», усі обов'язки, які походять із соціальної доктрини Церкви, походять із любові, яка, згідно з навчанням Ісуса, є «підсумком усього Закону». Тому любов, сповнена малих жестів взаємного піклування, «стосується також громадянського та політичного життя», а тому «виражається не тільки в сердечних і близьких стосунках, але також і в «макро-стосунках: суспільних, економічних і політичних» (181).

Така політична любов «закладає зрілий соціальний смисл, який долає індивідуалістську ментальність», адже «людина є повною особою тоді, коли належить до народу, й, водночас, нема справжнього народу без пошани до кожної особи». «Народ і особа – співвідносні терміни. Але сьогодні існують спроби редукувати особу до індивіда, яким легко би маніпулювали могутні для своїх негідних інтересів. Добра політика намагається будувати спільноти на різних рівнях соціального життя, щоб врівноважити й переорієнтувати глобалізацію і уникнути дезінтеграції» (182) – наголошує Папа.

Таким чином, суспільна любов є відправною точкою до «цивілізації любові». Своїм універсальним динамізмом любов «може будувати новий світ», бо вона – не сентиментальність, а найкращий спосіб знаходити ефективні можливості для розвитку всіх людей. Любов є серцем «кожного здорового й відкритого суспільного життя». Якщо любов поєднана зі служінням правди, то це не суб'єктивна сентиментальність, і тому не стає «легкою здобиччю емоцій і принагідних думок індивідів», а такий зв'язок любові з істиною «уможливлює її універсальність» (183–184).

Любові, як підсумовує Папа цю частину роздумів, потрібне світло правди, яке ми постійно шукаємо, яке є «одночасно світлом розуму і світлом віри». Це також зумовлює «розвиток наук і їхній невід'ємний внесок у пошуки конкретних і найпевніших способів для отримання очікуваних результатів». Бо коли на карті стоїть добро інших людей, «самих лише добрих намірів не достатньо, потрібно ефективно отримати те, чого вони й їхні народи потребують для самореалізації» (185).

Новини Ватикану на основі перекладу українською мовою, поширеного єзуїтською спільнотою в Україні.

XI

ПОЛЬЩА НЕ МОЖЕ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЦІЛІСНІСТЬ ТА НЕПОРУШНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПОХОВАНЬ

При повному бездіянні польської влади у селі Березка поблизу Перемишля зникає цвинтар українських цивільних жертв каральної акції Армії Крайової та Батальйонів хлопських. Про це стало відомо за підсумками робочого візиту до Польщі делегації Українського інституту національної пам'яті.

«Одне з найбільш гнітючих вражень на нас справив стан, у якому перебуває старий цвинтар у селі Березка Підкарпатського воєводства. Він знаходиться у лісі без жодної огорожі, і там на поховання українців і поляків приходять дикі звірі.

Між іншим, це також важливе місце пам'яті про злочини часів Другої світової війни, адже йдеться про могили цивільних українців, які були жорстоко вбиті польськими підпільниками навесні 1945 року.

Наша громада у Польщі своїми силами намагається дбати про цей некрополь, крім того, її представники вже декілька разів зверталися до місцевої влади із проханням встановити огорожу, але поки ці звернення

результатів не дали», – зауважив очільник УНП Антін Дробович.

На цвинтарі в селі Березка поховані українські цивільні жертви каральної акції підрозділу Армії Крайової та Батальйонів хлопських, здійсненої 11 квітня 1945 року. За даними списку жертв, який склав солтис (голова) Березки Костянтин Пелех на четвертий день після каральної акції, внаслідок дій польських підпільників загинула 161 людина. Зокрема на цвинтарі в Березці похований греко-католицький священник Олексій Білик з родиною, яких під час каральної акції зарубали сокирою.

За даними польського історика Яна Пісулінського, винуватцем масових убивств у Березці є командир Батальйону хлопського Роман Кісель.

За словами представників української громади в Перемишлі, вони неодноразово звертались до місцевої влади з проханням допомогти в збереженні місця пам'яті, принаймні облаштувати паркан, однак польські посадовці постійно відмовляють в таких проханнях.

«Що стосується цивільних місць пам'яті, без місцевого населення, яке могло б піклуватись про ці місця, вони нищать. Нас тут мало, щоб ми могли повноцінно їх захищати.

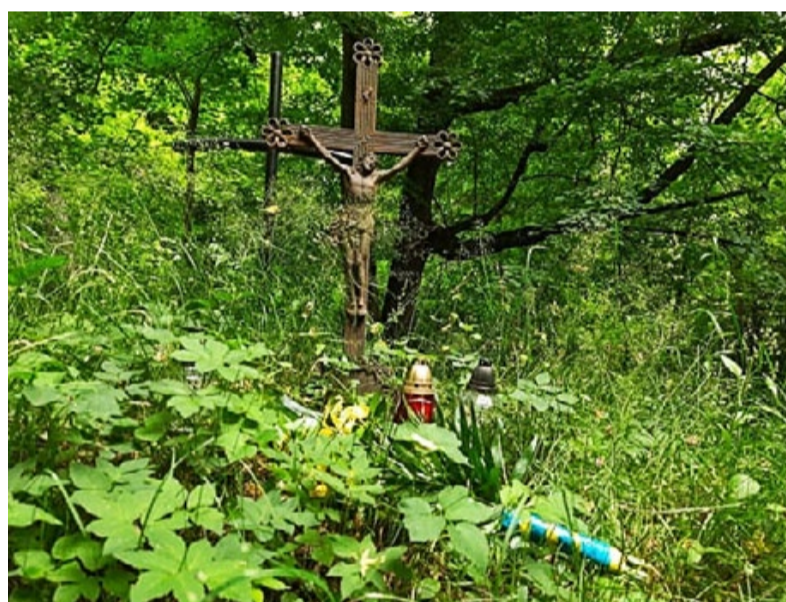
Що стосується поховань, де спочивають учасники наших визвольних змагань, то в питаннях учасників подій 1917–1921 років ситуація ще досі не є доброю,

але вже не є поганою. Натомість що стосується других визвольних змагань 1940-вих років, то тут через конфлікт пам'яті з польськими сусідами виникають складнощі.

Наразі польська держава вважає усіх без винятку учасників ОУН-УПА злочинцями, а так не буває. Тому виникають конфлікти, які будуть тривати, доки не почнуться паритетні розмови», – зазначив очільник головної управи Товариства українців-політ'язнів та репресованих у Польщі Олександр Стець.

Подано за: «Історична правда»

XI

ПРИСМЕРКИ РИМУ

У львівському видавництві «Апріорі» вийшла книжка відомого чеського інтелектуала Станіслава Комарека «Європа на роздоріжжі», уривки з якої ексклюзивно публікує «Збруч». Автор міркує про загальну кризу, до якої наблизилася європейське суспільство і яка залишається непоміченою, «маскуючись» під кризу фінансову і демографічну. Він звертає увагу читача на те, що теперішня Європа демонструє цілу низку ознак, притаманних Римській імперії на останньому етапі її існування. Глибоко бюрократизована

форма правління та пріоритет юридичних формальностей, апокаліптичні настрої й очікування загибелі всупереч наявному миру та впорядкованості управління, занепад традиційних релігій і поширення східних культів, утримання широких верств населення «підклучальною державою», зростання значення розваг та ігор, низька репродуктивна активність «патриціату» і вплив тих, кого донедавна вважали «варварами»... Чи повторить Європа долю Риму?

Навіть поверховий спостерігач не може не помітити численних паралелей між способом функціонування пізнього Риму та сьогочасної Європи – у багатьох аспектах це, власне, риси пізніх фаз «високих культур» загалом.

У Римській імперії теж відбулося щось на кшталт глобалізації: латинською і грецькою можна було домовитися на гігантській території від Євфрату аж до кордону Шотландії, транспорт, особливо морський, процвітав, і багато товарів перевозили на великі відстані. Фалернське вино продавалося у римських гіпермаркетах біля соленої риби з Понту та яблук із Сирії, споживання раювало і буяло – розкопки Помпеїв показали, що бари там стояли один за одним (якби мешканці цього міста знали, що їхній літній курорт колись стане головним джерелом інформації про цілу імперію, вони б точно заздалегідь поприбирили й витерли зі стін непристойні написи). Дороги були безпечними – принаймні до того, як настала пізня стадія занепаду держави, – тож постало і щось на кшталт туризму: путівник Павсанія по Греції – це тогочасний «бедкер» [ідеться про десятитомну працю давньогрецького мандрівника, географа і письменника Павсанія «Опис Еллади», в якій він поряд із даними про пам'ятки мистецтва та архітектури подавав власні спостереження про місцеві вірування, обряди й цікаві факти з історії та міфології. Комарек порівнює її з найпопулярнішою серією німецькомовних путівників видавця Карла Бедкера, – Перекл.].

Якби я мав назвати спільні риси Римської імперії і теперішнього суспільства, це були б насамперед глибоко бюрократизована форма правління, виразне ослаблення демократичних складових у роботі держави, провідна роль юридичних формальностей, панування апокаліптичних настроїв і очікування загибелі всупереч наявному миру та впорядкованості управління, поширення східних культів і занепад традиційних релігій, утримання широких верств населення «підклучальною державою», яка щедро роздавала римському люду хліб та олію, не вимагаючи жодних послуг навзаєм, важлива роль розваг та «ігор», які через відсутність гаджетів доводилося проводити для широкої аудиторії офлайн, тобто у цирках, а також низька репродуктивна активність патриціату і вплив тих, кого донедавна вважали «варварами» (сьогодні ми зазвичай забуваємо, що тоді «варвари» були не лише з іншого боку кордону, чимало їх уже жило на території імперії, вони становили більшість у римській армії і вважали себе наступниками й носіями римської традиції).

Однак і відмінностей не бракувало: у наш час найвищий представник окремої держави чи Європи вже не має божественного статусу, в Римі, у свою чергу, не було стрімкого розвитку технологій, особливо інформаційних, – вдосконалювалася лише організація: попри всю хитромудрість структури державної пошти, «телеграма» з-під Арарату до столиці йшла багато днів, і саме ці про-

Робота нідерландського художника Кенне Греґуара

блеми з координуванням були слабким місцем системи в цілому. На відміну від Європи, сьогодні не надто згуртованої, Рим від самого початку був високоцентралізованим і аж до кінця – високомілітаризованим. У Римі, звісно, не було міжнаціональних конфліктів такого типу, як у нинішній Європі, й він не зазнав – за винятком хіба що прийняття християнства як державної релігії – жодної раптової кризи своєї системи цінностей, що спіткала Європу у подібні двох світових воєн.

Ось чому заклики до відновлення «старих римських чеснот», якими б марними вони не були, лунали тоді значно голосніше, ніж тепер заклики до відновлення «старих європейських чеснот», щодо яких існують чималі сумніви, почасти цілком справедливі. До того ж у Римі так ніколи й не поширилася ідея споживання як чесноти, що вимагає підтримки та визнання, хоча матеріальні умови простолюду поліпшилися тоді доволі сильно, не кажучи вже про те, в яких розкошах жили вищі верстви. Утім, у споживання завжди залишався гіркуватий присмак аморальності, й на противагу йому часто згадували добродішність і здержливість давньоримського хлібороба-воєя, який жував свою перепічку з оливками, шанував старих батьківських богів і відважно бив ворогів.

У чомусь пізній Рим був добою мирною і гуманною: жорстокість та несправедливість доби стрімких завоювань залишилися в минулому, тисячі юристів по цілій імперії дбали про право, аж поки воно не заплуталося до такої міри, що його вже важко було застосувати, стоїки, а згодом і християни боролися проти рабства (добре ще, що не за права диких тварин у цирку – зате тогочасні моралісти не раз звертали увагу на те, що домашні улюбленці, як-от пєсики чи папужки, займають у патриціанських родинах місце дітей; крім цього, всиновлення у Римі

було значно поширенішим явищем, ніж у нас тепер). Податкове навантаження постійно зростало, що врешті-решт паралізувало весь «бізнес» і призвело до того, що кожен був міцно прив'язаний до свого заняття, ремісничого чи аграрного, – і наслідком стала повна економічна стагнація.

Наростало прагнення якось «законсервувати» кращі минулі часи й «застрахуватися від майбутнього», що невідступно і злегка зловісно стукало у двері. Віддалені та недостатньо колонізовані провінції потроху відпадали, причому в ході поступового зникнення західної половини імперії її населення особливо про це не шкодувало, а подекуди навіть вітало «варварів» як визволителів від упорядкованого адміністративного гніту. Поки це було можливо, до імператора та його двору їздили довгі валки возів з іще не розглянутими державними документами. Як і у пізньому Римі, у нинішньому європейському суспільстві погіршуються математичні й поліпшуються риторичні здібності населення.

Що стосується ідей, тут Європа, дещо подібно до пізнього Риму, живе за рахунок «основного капіталу», який невідворотно тане. Якщо вже проводити паралелі, то можна сказати, що рештки первісної освіченості досі працюють, акведук іще не забився глиною і не скособочився, храм Юпітера стоїть пустою – але стоїть, і на дорогах іще не чигають грабіжники – а прецінь те, що німецькою зветься *Eifer*, тобто «завзяття», уже кудись щезло. Прогрес, однак, очевидний: сьогодні ми, на щастя, вже не мусимо приносити жертви у храмі, присвяченому богоносному імператорові, й возити документи возами теж не потрібно – ми просто відправимо їх мейлом.

У Римській імперії, чи принаймні її західній частині, між кульмінацією часів Траяна і крахом минуло приблизно 350 років; в Османській імперії, як не дивно, часовий проміжок між найбільшим розквітом часів Сулеймана Пишного і колапсом, що настав після Першої світової, дуже близький – зрештою, ці дві імперії мали доволі подібну структуру, що коренилася у східноримській системі управління, адаптованій під себе Османами, і подібний,

виразно військовий характер. Османська імперія вельми успішно протистояла натиску прогресивнішої у плані технологій Західної Європи й зуміла перебрати від неї низку технічних та організаційних інновацій, при цьому її «духовні корені» залишилися незмінними до самого кінця.

А як відбувалися колапси інших імперій?

В імператорському Китаї ситуація була складнішою. Від запровадження системи іспитів для чиновників (~606) до її скасування (1905) на троні змінили одну декілька династій, причому деякі з них були не китайськими – їх заснували войовничі, але менш розвинені організаційно і культурно завойовники, вплив яких був суто по-китайському «абсорбований»; у ті часи спосіб функціонування імперії змінювався дуже мало. Лише після того, як на початку 1840-х зіткнулася з європейськими державами, особливо Британією, спричинили серйозні загрози та дестабілізацію, і після марної спроби провести радикальну реформу зсередини (період «Ста днів», 1898) імперія нарешті зазнала краху й упала у вир громадянських та зовнішніх воєн (1911–1949).

Практично без насилля обійшлася трансформація сьогунатської Японії після путчу південних самураїв (1865), Сіаму (Таїланду) – з ініціативи королівської родини у ХІХ–ХХ ст., маоїстського Китаю після смерті диктатора (1978) і Радянського Союзу після невдалої спроби реформи і колапсу (1991) – наскільки сильніше опиралася царська Росія під час жахливої громадянської війни та інтервенції (1917–1922)!

Облишмо тут осторонь колапс імперії ацтеків та інків під натиском значно прогресивнішої у військових технологіях Іспанії та німецький «Третій рейх», який було зупинено і розгромлено на самому початку (в історії, як відомо, слово «якби» не працює, проте можна припустити, що якби «Третій рейх» вистояв, то у загальних рисах повторив би долю Радянського Союзу – хоча, напевно, міг би витворити ще більшу руїну, ніж той).

Станіслав Комарек.

**Переклала з чеської Олена Крушинська,
фото автора книжки – Ян Заторський**